

Islamic Share Credit Union (ISCU)

International Credit Union & Investment Banks & Real Estate & Capital Trust- US

Finance and Insurance: Commercial and Investment Banks, Savings Banks

SHARE FUND (PAYFON- PAYLAŞIM FONU)

ALTERNATİF-ETİK-GELİR PAYLAŞIMLI FİNANSMAN ÜRÜNLERİ

Geleneksel, konvansiyonel bankacılık, artan sayıda insan tarafından demoralize edilmiş olarak görülüyor. Artık insanlar sosyal yapıya zarar verecek ve yasalara aykırı olmasa bile, ahlak dışı uğraş alanı olan firmalara destek veren banka ve finans kuruluşlarına kaynaklarını teslim etmekte tereddüt ediyorlar. Faizsiz finans kuruluşlarının gelişmesinde bu çok önemli bir faktör olarak dikkat çekiyor.

Günümüzde faizsiz finans kuruluşlarının para kullandırma yöntemleri şöyle sıralanabilir: Mudarabe, Müşareke, Murabaha, İcare, Leasing, Leaseback-Kiralama-Satın alma, Vadeli Satış, Akreditif, Döviz Alım-Satımı, Uluslararası Piyasalarda Mal Alım-Satımı, Selem-Ön Ödemeli Satış.

Mudaraba (Emek - Sermaye Ortaklığı)

Faizsiz finansman modelinde para sahibi "Rab Al Maal", işletici "Mudarib"dir. Mudarib (işleten) , daha önce belirlenmiş kurallara göre kazancını sağlar. Bir taraftan sermaye, diğer taraftan işletme olmak üzere oluşturulan emek-sermaye ortaklığını ifade eder. Mudarabe sözleşmelerinde ortakların kardan ne kadar pay alacakları aralarındaki anlaşmaya dayalıdır. Zarar ise aslında bütünüyle sermayedara aittir. İşletmeci ise emeğini yitirmiştir. Fakat işletmeci kasit, kusur ve sözleşme şartlarına aykırı fiillerde bulunursa tazmin ile yükümlü tutulabilir.

Faizsiz finansman modelinde en fazla kullanılan Mudaraba ile bir tarafın emek, bilgi ve tecrübesi, diğer tarafın sermayesi ile fon kullandırılmaktadır. Daha çok ticaretin finansmanında kullanılan Mudaraba 'da, ortaklar işin başlangıcında kâr oranının nasıl paylaşılacağını belirlemeleri şarttır.¹

Müşaraka (Kâr - Zarar Ortaklığı)

Sermaye ortaklığı, her iki tarafın da sermayeye katıldığı ortaklık. Bu ortaklıkta kâr anlaşmaya göre paylaşılır; ancak zarar sermayedeki hisseye göre dağıtılır.

¹Mustafa Uçar, Türkiye'de-Dünyada Faizsiz Bankacılık ve Hesap Sistemleri, Fey Vakfı, sf.111

Hem sermaye hem de emeğin aktif olarak ortaya konduğu, mudarabadan farklı olarak iki tarafın da sermayeleri oranında kar ve zarardan pay aldığı yöntemdir. Her iki taraf da kâra ortak olduğu gibi, risk ve zararlara da ortaktır.²

Müşaraka teknik olarak iki şekilde çalışmaktadır.

1-Süreklî Müşaraka: Sermaye ve emek sahibinin ortaklığı proje devam ettikçe sürer.

2-Azalan Müşaraka: Sermaye tarafının ortaklık payının, zamanla emek-üretici-iş sahibi tarafından satın alınması ve proje bittiğinde tamamen müşterinin mülkiyetine geçmesi.³

Karz-ı Hasen (Faizsiz Borç)

Sosyal kredi olarak da tanımlanabilen kâr amacı gütmeksizin borç kredilerine “karz-ı hasen” adı verilmektedir. Bu usulde ihtiyaç sahibine faizsiz olarak borç vermek önemlidir. Geri ödemeler her iki tarafın anlaşığı bir dönem süresince yapılmaktadır.⁴

Bu fonları kullanan ihtiyaç sahipleri makul sebeplerle borçlarını ödeyemeyecek olursa bu zararlar, bankanın sosyal fonundan karşılanmaktadır.⁵

Murabaha (Maliyet ve Kâr Paylı Satış)

Malın maliyetinin müşteriye bildirilmesi ve üzerine kâr eklenerek satılmasıdır. Yani müşteri satın aldığı mal sebebiyle satıcıya ne kadar kâr verdiğini bilmektedir. Daha çok peşin alınan malın vadeli kârlı satımı şeklinde işlemektedir. Malın satıcıdan banka adına alınması sırasında, banka müşterisi bankayı vekaleten temsil etmektedir.

Murabaha yöntemi, daha çok dış ticaretin finansmanında, işletmelere ham madde ve yarı mamul malların sağlanmasında kullanılır. Müşteri adına, satıcıdan malı peşin alır, belirli vadelerle ve kar payı ile müşteriye satış yöntemidir. Bu yöntemle kullanılacak fonlar karşılığında teminat alınmaktadır.⁶

İcara (Finansal Kiralama)

Bir malın belirli bir dönem için kullanma hakkının satılarak, sat-kirala-devret finansal kiralama-leasing yöntemiyle müşterilerine fon kullanırlar. Mülkiyet hakkı leasing şirketinde,

² Hamdi Döndüren, Ticaret ve İktisat İlmihali, Erkam Yayınları, İstanbul 1993, sf.243.

³ Mehmet Fehmi Eken, Faizsiz Bankacılık Modelleri Ve Türkiye Uygulamaları, T.C. Marmara Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi, sf.7

⁴ Özgür, sf.66.

⁵ İsmail Özsoy, Türkiye'de Özel Finans Kurumları ve İslam Bankacılığı, Timaş Yayınları, İstanbul,1987,sf. 130

⁶ Mustafa Uçar, Türkiye'de-Dünyada Faizsiz Bankacılık ve Hesap Sistemleri. Fey Vakfı, sf.157

http://www.tkbb.org.tr/index.php?option=com_glossary&func=view&Itemid=409&catid=53&term=MURABA_HA (erişim 11.08.2014)

kullanım hakkı da kiracı firmada kalmaktadır. Finansal Kiralama işlemlerinde; sözleşme süresi sonunda malın kiracının mülkiyetine geçeceği sözleşmede belirtilmiştir.⁷

Kiralama usulünün günümüzde gittikçe önem kazandığı bilinmektedir. Kiralama, daha çok orta ve uzun vadeli bir finansman metodudur. Kiralama, kiraya veren ile kiralayan arasındaki anlaşma üzerine kurulur. Anlaşmada kiranın bedeli ve süresi belirtilmelidir. Kiralanan malın mülkiyeti malın sahibi olan Fondur. Kiralayan müşteri maldan faydalanır. Buna karşılık bir kira bedeli öder. Kiralama müddeti malın kullanılabilirlik ölçüsüne göre 5-15 yılları arasında değişebilir.

Menkul ve gayrimenkul değerlerin finansmanında kullanabilen kiralama yöntemi, günümüz ekonomilerinde daha çok modern teknolojiye daha kolay yollarla sahip olabilmek amacıyla kullanılmaktadır.

Selem (Ön Ödemeli Satış)

Para peşin mal veresiye satış. Satılan malın ölçü, tartı, çeşit vb. bütün nitelikleri hiçbir meçhul yön kalmayacak şekilde belirlenmeli; ayrıca malın teslim edileceği vade de bilinmelidir. Malın bedeli satım sözleşmesi anında satıcıya teslim edilmek zorundadır.

Selem satış, alıcının bedelini önceden ödeyerek malı ileriki tarihte teslim almasını belirten bir sözleşme çeşididir. Yapılan anlaşmalarla mal ve hizmetin kapsamı, ticaretin konusu, fiyatı ve teslim tarihi tam olarak belirlenir. Mal zamanında teslim edilmezse alıcı ödemesini geri alır ya da mal teslim edilinceye kadar bekler. Genellikle tarımsal ürünlerin finansmanında bu yöntem uygulanır.⁸

Wekâle (Vekâlet)

Vekâlet sözleşmeleri bir tür acentelik anlaşmasıdır. Wekale sözleşmesinde iş ya da proje için diğer tarafa (acente) vekâlet verilir. Daha çok yatırım hizmetlerinde kullanılır. Kişi ya da kurumlar, yatırımlarının yönlendirilmesi amacıyla bankalara vekâlet verir. Kâr - zarar doğrudan yatırımcıya aittir.⁹

Mal Karşılığı Vesaikin Finansmanı

Dış ticaret ve kambiyo mevzuatı çerçevesinde, Fon/Banka ile fon kullanan gerçek ve tüzel kişi arasında düzenlenen bir sözleşmeye istinaden, mal karşılığı vesaikin, Fon/Banka tarafından peşin satın alınması ve vadeli olarak fon kullanana daha yüksek bir fiyattan satılmasıdır. Bu uygulamada da gerçek bir malın ticaretinin yapılmış olması gerekmektedir.

⁷Güray Küçükkocaoğlu, İslami Bankalar ve Finans, Başkent Üniversitesi, sf.12
www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma17.doc, (erişim 01.02.2014)

⁸Eken, sf.8

⁹Gökben Altaş, İslami Finans Sistemi Araştırması, Sayı 69, TSPKB Sermaye Piyasasında Gündem, Mayıs 2008, sf.21

Aslında bir anlamda yurtdışı kurumsal finansman desteği olarak nitelendirilebilir. En önemli farkı ise Dış ticaret ve kambiyo mevzuatına tabi olmasıdır.

İstisna' (Alış Emri)

Genellikle büyük altyapı projeleri iki taraf arasında yapılan iş sözleşmesi İstisna' yöntemiyle yapılır. İstisna', ileride üretilecek veya inşa edilecek malın ve bedelin iş bitiminde verilmesini içermesidir. İstisna' finansal aracılığa uygundur.¹⁰

Teverruk

Vadeli bedelle alınan bir malın spot piyasada peşin satılmasıdır. Yani 48 vadeyle 120.000 TL'ye alınan bir arsanın peşin bedelle 100.000 TL'ye satılmasıdır. Eğer ikinci satış başta yapılan ön anlaşma ile ilk satıcıya olursa İne satışı gerçekleşir. İne satışı meşru değilken teverruk meşrudur. Çünkü teverruk satışında alınıp satılan malın mülkiyeti satıcıdan tamamen farklı birisine geçmektedir. Bu geçiş gerçekten olup göstermelik değildir.

Kurumsal Finansman Desteği

İşletmenin (Finansman Müşterisi) ihtiyaç duyduğu her türlü emtia, gayrimenkul ve hizmet bedellerinin Fon tarafından işletme adına satıcıya ödenmesi ve bunun karşılığında işletmenin borçlandırılması işlemidir. Bir nevi işletme sermayesi İhtiyacının karşılanmasıdır.

Musawamah,

Murabaha finansmanına benzer. Peşin alınan malın vadeli kârlı satımı şeklinde işlemektedir. Bir Musawamah işleminde müşteri, bankaya/Fona bazı varlıkları veya emtiaları üçüncü bir taraftan satın almasını ister. Banka/Fon emtiaları satın alırken kar tutarını ekliyor ve fiyatı kabul, reddetme veya müzakere etme hakkına sahip olan müşteriye satışı teklif ediyor. Kabul edildiğinde, müşteri toplam tutarı kabul edilen taksitte geri ödemektedir. Musawamah, genellikle araç, gayrimenkul, ev eşyası, makine ve teçhizat da dahil olmak üzere yerel satın alımların finansmanı için sağlanmaktadır.

<http://www.tkbb.org.tr/faizsiz-finans-sozluqu#1551>

¹⁰ Türkiye Finans Katılım Bankası, 2007/05, Aylık Bülten, "Sukuk", www.turkiyefinans.com.tr (erişim 06.04.2014)

SHARE FUND FİNANSMAN MODELLERİNİN UYGULANIŞI

A-Kurumsal Finansman Desteği (Murabaha Finansmanı)

İşletmenin (Kredi Müşterisi) ihtiyaç duyduğu her türlü emtia, gayrimenkul ve hizmet bedellerinin katılım bankasınınca işletme adına satıcıya ödenmesi ve bunun karşılığında işletmenin borçlandırılması işlemidir. Bir nevi işletme sermayesi ihtiyacının karşılanmasıdır. Bu yöntemle kullanılacak fonlar karşılığında teminat alınması ve alım – satıma ilişkin belgenin Fon/Banka tarafından saklanması zorunludur.

Dünya’da kullanılan faizsiz-etik finansman tekniklerinin çoğu murabaha esasına dayanmaktadır. Murabaha işlemi ile faizli krediler arasında şeriat kurallarına göre kesin bir ayırım yapmak gerekmektedir. Bu ayrımları sıralayacak olursak;

* Murabaha, bir malın veya hammaddenin, alıcı ve satıcının arasında anlaşması neticesinde belirli bir kâr marjının eklenmesi ile ödemeyi direkt satıcıya yapma işlemidir.

* Murabaha işleminde kesinlikle gerçek bir malın ticareti söz konusu olmalıdır.

* Murabaha işleminde genel kural dayanıklı malların finansmanıdır. Ancak dayanıklılık azaldıkça sözcüğü toptan et finansmanında vadeler kısa tutularak finansman yapılabilmektedir.

* Murabaha işleminde, alkol ve tütün gibi etik kuralların dışında finansman mümkün değildir.

* Malın mülkiyeti mal nihai alıcısına satılana kadar finansmanı sağlayan kuruluşa aittir.

* Murabahada malların üçüncü kişilerden satın alınmış olması zorunludur. Alıcı satıcı arasındaki dolaylı ilişki kabul edilemez.

* Satıcı müşterisinden vadede mal bedelini ödeyeceğine dair teminat isteyebilir. Bu teminat ipotek, rehin, bono, senet veya ihracat vesaiki olabilir.

* Alıcının mal bedelini vadede ödememesi halinde malın fiyatı arttırılmaz. Aynı zamanda alıcının mal bedelini vadeden önce erken ödemesi halinde ise malın fiyatı üzerinden indirim yapılamaz.

* Maddedeler içerisinde en önemlisi ise Murabaha işlemlerinde alıcıya nakdi ödeme yapılamamasıdır. Ticari bankacılıktaki nakit kredi finansmanı seçeneği olmayan Faizsiz finansman kuruluşları murabaha işlemlerinde de ödemeyi direkt alıcıdan bağımsız satıcıya yapmak zorundadır.

Çağdaş murabaha denilen bu sistemde üç taraf yer almaktadır:

Aslı alıcı / müşteri, satıcı ve Fon/Banka.

Bu taraflar arasında **murabaha işlemi gerçekleştiğinde meydana gelen hukuki-akdî ilişki şöyledir:**

1. Fon/Bankanın malı, müşterisinin talebi üzerine satıcıdan satın alması. (Burada Fon/ banka malı alan / alıcı, tedarikçi ise satıcıdır)

2. Fon/Bankanın satın almış olduğu malı, müşterisine satması. (Burada Fon/Bankanın satıcı, müşteri ise alıcı konumundadır)

Murabaha işleminin uygun olması için taraflar arasında gerçekleşen akdi ilişkide olması gerekenler şunlardır:

1. Fon/Bankanın müşteri ile satıcı arasında herhangi bir akit yapılmadan önce, malın maliki olması gerekir.

2. Fon/Bankanın mülkü olan mal tüketilmeden önce Fon/Banka tarafından müşteriye satılmalıdır.

3. Fon/Banka ilk ifade ile akit için satıcıya icapta bulunmaktadır.

4. Satıcının hesap numarasını bildirmesi ve malı asıl müşteriye teslim etmesi, Fon/Bankanın icabını kabul etmesi anlamına gelmektedir.

5. Fon/Bankanın siparişinden önce malların sevk edilmemiş, hizmetin alınmamış, fatura ve irsaliyenin düzenlenmemiş olması gerekir ifadesi ise zaten satıcı ile alıcı arasında gerçekleştirilmiş, bitmiş ve akdedilmiş bir işlemin Fon/Bankanın tarafından yapılmasını önlemektedir. Çünkü bitmiş bir işlemde malın finanse edilmesinden söz edilemez.

Bitmiş bir işlemde şu iki ihtimal söz konusudur ve her ikisi de faizsiz finansman modeli prensiplerine aykırıdır:

a. Borcun finanse edilmesi. Çünkü bir kimse malı satın aldı, akdi yaptı ise bir borç doğmuş demektir. Bu şekilde bitmiş bir işleme Fon/Banka girecek olursa doğan borcu finanse etmiş olur ki bu faizdir. Dolayısıyla Fon/Banka böyle bir işlemi yapmaz. Fon/Banka borcu değil malı veya hizmeti uygun yöntemlerle finanse etmektedir.

b. Eğer satıcı ile alıcı arasında akit yapılmış, mal da mevcut ise ve Fon/Banka da bu haliyle işleme dahil olursa zaten müşterinin uhdesine geçmiş olan bir malı alıp yine ona satmış olacaktır ki böylesi bir işleme yine satışı denilmektedir ve bu da Fon/Bankanın etik prensiplerine aykırıdır. Tüketilmiş bir malı finanse etmek ise aklen mümkün olmadığı gibi faizsiz bankacılık prensiplerine göre de mümkün değildir.

Eğer satıcı ile Fon/Bankanın bizzat görüşmesi mümkün değilse, müşteriye vekalet verilerek işlem yapılır. Burada vurgulanması gereken nokta; müşteriye almak istediği malı Fon/Bankanın adına alması yönünde bir yetki ve vekalet verilmesidir. Vekalet verilen müşteri malı aldığı anda katılım bankası adına almış olacak ve daha sonra Fon/Banka bu malı tüketilmeden önce müşterisine satacaktır.

Her iki yöntem sonucunda Fon/Banka malın maliki olur. Bu durumda Fon/Bankanın atıcıya karşı mal bedelini ödeme sorumluluğu doğmuştur. Bu akit; Fon/Banka müşterisine daha sonra yapacağı satış akdinden tamamen bağımsız bir akittir. Burada müşterinin satıcıya karşı hiçbir yükümlülüğü yoktur. Çünkü alıcı Fon/Banka, satıcı ise ilgili firma veya kişidir.

Fon/Bankanın mülkü olan mal, müşteriye satılır. Burada satıcı Fon/Banka, alıcı ise müşteri olacaktır. Fon/Banka, alınan malı veya vekaletle katılım bankası adına alınmış malı müşteriye, üzerinde anlaşılan vade ve kar oran ile satar. Bu satış yine günümüz teknikleri (mail, sms, faks, telefon vs) kullanılarak yapılabilir. Bu durumda müşterinin katılım bankasına karşı mal bedelini ödemek, Fon/Bankanın da müşteriye malı teslim etmek borcu doğmuştur. Fon/Bankanın sipariş formunda, satıcıya "..... müşterimiz ile mutabık kaldığınız teslim koşullarına uygun olarak müşterimize teslim ediniz" diyerek satıcıya malı müşteriye teslim etmesi yönünde vekalet / yetki vermektedir. Ancak müşterinin yukarıda arz edilen ikinci yol ile yani vekaletle işlem yapması halinde müşteriye hem malı Fon/Bankanın adına satın alma hem de bununla ilgili diğer işlemleri (teslim, tesellüm vs) yapma vekaleti verilmektedir.

"Share Fund Finansman modelinde bir evin sahibi olmak için tapusunun olması gerekmez. Tapu hak zayıatlarını önlemek için geliştirilmiş bir kayıt yöntemidir. Önemli olan icap ve kabuldür. Fon/Banka yukarıda belirttiğimiz yöntemlerden birisiyle malı satın alıp malın maliki olduktan sonra müşterisine sattığında murabaha işlemi doğru bir şekilde uygulanmış olacaktır."

B-Emek - Sermaye Ortaklığı Yatırımı (Mudaraba Finansmanı)

Sermaye benzeri fon kullanımlarından diğeri ise Mudaraba finansmanıdır. Bu metotta banka, projenin bütün masraflarını karşılar. Başka bir ifadeyle, yapılan yatırımdaki tüm sermayenin sahibi bankadır. Fon kullanan müşteri ise, işe emek ve ustalığını koyar. Faizsiz modelde çalışan Fon ve Bankaların üçüncü kişilere fon kullandırması müşterek mudaraba anlaşması içinde cereyan eder. Bu anlaşma içinde üçüncü kişilerle mudaraba anlaşması kurduğunda Fon/banka rabbü'l-mal (sermayedar), fon kullanan ise mudarib durumundadır. Mudarib'in söz konusu işte sadece emek ve ustalığını kullanır.

Fonu kullanacak müşterisiyle mudaraba anlaşmasını yaptığı sırada Faizsiz modelde çalışan Fon ve Bankalar isteyeceği kâr oranını da müşterisine bildirir. Kullanılacak fonun miktar ve şartlarına göre Fon/banka müşterilerden değişik kâr payları isteyebilir. Bu yöntemle fon kullandırmak ve malî destek sağlamak, proje uygulama alanına, başka bir ifadeyle piyasaya yeni giren, yetenekli fakat Malî kaynaktan mahrum girişimci kimselerin bu yeteneklerinden istifade etme amacına en uygun düşen yoldur.

Yetenekli ve başarılı kişiler, emin ve güvenilir olmaları halinde Fon/Bankadan mudaraba usulüyle fon kullanabilirler. Mudaraba usulü daha çok ticaretin finansmanında kullanılır. Bu ticaret dahili ve harici olabilir.

Teşebbüs sonucu elde edilen kâr daha önceden belirlenen oranlarda banka ile müşterileri arasında paylaşılır. Kâr ve zararın eşit olması halinde banka sermayesini aynen geri alır. Bu durumda ne bankaya ne de müşteriye kâr düşer.

Zarar halinde ise, bu zararı banka tazmin eder. Müşteri geçen süre içinde boşa çalışmış olmakla zaten yeterli derecede zarara uğradığından, onun da zararı emeğiyle telafi etmesi yeterli görülmüştür. Fakat zararın meydana gelmesinde müşterinin kasıt ve ihmali varsa, bu zarar kendisine tazmin ettirilir.

Bununla beraber banka, zarar ihtimallerini ortadan kaldırmak veya asgariye indirmek için gerekli tedbirleri alır. Bu amaçla, sermayeye muhtaç bir şekilde elindeki projesiyle gelen müşterinin bu projesini çok yönlü olarak etütlere tabi tutar, yani fizibilitesini yapar.

Projeye uygun ve kârlı görmesi halinde banka müşterisine fon kullanır. Kötüye kullanma ihtimallerine karşı banka müşterisinden alım-satım işlerinin düzenli bir şekilde hesabının tutulmasını isteyebilir.

Ayrıca müşterilerin kötüye kullanma eğilimlerini ortadan kaldırmak için beklenen miktarda kâr yapamayan kişilere fon kullanırmama yoluna başvurabilir. Müşaraka ve Mudaraba arasındaki farklar aşağıdaki gibidir.

* Müşaraka'da tüm ortaklar yatırım yapmaktadır. Mudaraba'da ise yatırım sermayedar tarafından yapılmaktadır.

* Müşaraka'da tüm ortaklar, Mudaraba'da ise sadece mudarib yönetimde söz sahibidir.

* Müşaraka'da zarar sermayedeki paya göre dağıtılır, Mudaraba'da ise zarar sermayedara aittir.

* Müşaraka'da tüm ortaklar sınırsız sorumluluk sahibidir.

* Müşaraka'da tüm varlıkların mülkiyeti ortaktır. Mudaraba'de ise tüm varlıklar sermayedarın mülkiyetindedir.

Share Fund kapsamında kuruluş aşmasındaki İslami finansman ürünleriyle çalışacak Paylaşım endeksli **Islamic Share Credit Union (ISCU)** ile ilgili bilgilere ulaşmak için aşağıdaki linkleri inceleyebilirsiniz.

[Islamic Share Credit Union \(ISCU\)](#)

[ISCU Islamic Financial Product and Services](#)

[Answers to Questions](#)

[sharefund-financial-services](#)

Ahmad Şeyban

Share Fund LLC

One Liberty Plaza,165 Broadway 23rd Floor, New York,

Phone: +1(646)759-3648, Fax: +1(646)759-3601

sharefund@Gulfuscapital.com,investors@gulfsharefund.com